

УДК 336.71

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПРОТИДІЇ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ЗЛОЧИННИХ ДОХОДІВ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ В БАНКІВСЬКОМУ СЕКТОРІ

Уткина Олександра Володимирівна,
аспірант
ДВНЗ «Університет банківської справи»
e-mail: utkinaaleksandra9@gmail.com

Анотація. Проаналізовано міжнародний досвід протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, із урахуванням ризик-орієнтованого підходу. Розглянуто оновлені Рекомендації ФАТФ, їхню мету і завдання. Доведено, що національна система фінансового моніторингу в Україні має низку недоліків. Наведені рекомендації допоможуть ефективно боротися з незаконним відмиванням грошей не тільки державним органам, а й приватному секторові, особливо банківським установам.

Ключові слова: легалізація (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом, ризик-орієнтований підхід, фінансова установа.

Формул: 0; рис.: 0; табл.: 0; бібл.: 10.

FOREIGN EXPERIENCE OF COUNTERACTION OF MONEY LAUNDERING WITH USING THE RISK-BASED APPROACH IN BANKING SECTOR

Utkina Oleksandra,
Ph. D. Student
of SHEI «University of Banking»
e-mail: utkinaaleksandra9@gmail.com

Abstract. The international experience of counteracting the legalization (laundering) of criminal proceeds using the risk-based approach are analyzed. The supervisory practice of countries, which illustrates the application of a risk-based approach, is presented. The updated FATF Recommendations, their goals and objectives are considered. It has been proven that the national system of financial monitoring in Ukraine has a number of limitations. . In the context of economic, social and political transformations, the ability of banking institutions to identify in a timely and cost-effective manner the threats and risks associated with money laundering is urgent and requires detailed study and further improvement. Recommendations that will help effectively combat illegal money laundering not only to public authorities but also to the private sector, especially to banking institutions, are provided.

Keywords: legalization (laundering) of criminal proceeds, risk-based approach, financial institution.

Formulas: 0; fig.: 0; tabl.: 0; bibl.: 10.

ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ ЛЕГАЛИЗАЦИИ ПРЕСТУПНЫХ ДОХОДОВ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ РИСК-ОРИЕНТИРОВАННОГО ПОДХОДА В БАНКОВСКОМ СЕКТОРЕ

Уткина Александра Владимировна,
аспірант
ГВУЗ «Університет банківської справи»
e-mail: utkinaaleksandra9@gmail.com

Аннотация. Проанализирован международный опыт противодействия легализации (отмыванию) доходов, полученных преступным путем, с учетом риск-ориентированного подхода. Рассмотрены обновленные Рекомендации ФАТФ, их цели и задачи. Доказано, что национальная система финансового мониторинга в Украине имеет ряд недостатков. Приведенные рекомендации помогут эффективно бороться с незаконным отмыванием денег не только государственным органам, но и частному сектору, особенно банковским учреждениям.

Ключевые слова: легализация (отмывание) доходов, полученных преступным путем, риск-ориентированный подход, финансовое учреждение.

Формул: 0; рис.: 0; табл.: 0; библи.: 10.

Вступ. Світовою спільнотою визнано, що легалізація (відмивання) злочинних доходів на нинішній день перетворилася на глобальну загрозу економічній безпеці. Тому завданням кожної країни є створення належної системи фінансового моніторингу. В основу цієї системи повинен бути закладений ризик-орієнтований підхід, спеціально розроблений міжнародною групою з протидії відмиванню брудних грошей – ФАТФ.

Банківські установи в силу своєї діяльності постійно наражаються на ризики. Важливим для них є не повне уникнення ризику, а прогнозування і мінімізування його до оптимального рівня, використовуючи різноманітні механізми контролю.

Аналіз досліджень і постановка завдання. Питанню протидії легалізації (відмиванню) злочинних доходів присвячено праці багатьох науковців, зокрема О. І. Барановського, С. О. Дмитрова, М. В. Колдовського, О. О. Куришко, В. В. Коваленко, А. В. Єжова та ін. Роль і місце ризиків відмивання злочинних доходів у банківських установах розкриті в наукових працях М. І. Худокормової, І. Б. Дзедзик, І. І. Дяконової та ін.

Аналізуючи міжнародний досвід боротьби з відмиванням кримінальних доходів, можна стверджувати, що ризик-орієнтований підхід в Україні перебуває на початковому етапі свого розвитку і потребує подальшого вдосконалення, що зумовлює актуальність обраної теми.

Мета статті полягає в обґрунтуванні застосування ризик-орієнтованого підходу в банківському секторі України з урахуванням зарубіжного досвіду.

Результати дослідження. Основним міжнародним документом серед інших у сфері протидії легалізації (відмиванню) незаконно отриманих доходів є Міжнародні стандарти з протидії відмиванню доходів та фінансуванню тероризму і розповсюдженню зброї масового знищення – Сороч рекомендацій FATF [1], що мають вичерпну і послідовну систему заходів, які повинні бути імплементовані країнами з метою боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму, а також фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення.

Відповідно до висновків Третього раунду взаємної оцінки своїх членів ФАТФ 2012 року переглянула й оновила Рекомендації, щоб посилити глобальну безпеку і подальший захист цілісності фінансової системи, забезпечивши уряди країн потужним інструментарієм для протидії тяжким злочинам.

Мета оновлення Рекомендацій полягає:

- у посиленні вимог у тих сферах, від яких надходить підвищений ризик, або де може бути поліпшена практична реалізація. Вони розширені з урахуванням нових загроз, таких як фінансування зброї масового знищення, і уточнені щодо прозорості та суворості заходів протидії корупції;
- наданні цим Рекомендаціям характеру більшої цілеспрямованості. Вони дозволяють фінансовим організаціям та іншим визначеним секторам використовувати свої ресурси більш ефективно, фокусуючись на сферах підвищеного ризику, у той час як у ділянках зниженого

ризиком можлива велика гнучкість застосування спрощених заходів.

У зв'язку з цим центральним елементом міжнародних стандартів з протидії відмиванню доходів і фінансуванню тероризму та розповсюдженню зброї масового знищення став підхід, у якому акцент робиться на ризиках, а саме в їх виявленні та оцінці.

У жовтні 2014 року ФАТФ опублікував Посібник щодо застосування ризик-орієнтованого підходу для банківського сектору. Головною перевагою Посібника стало те, що брали до уваги не тільки досвід, накопичений державними органами. У роботі безпосередньо були задіяні представники приватного сектору, серед яких Європейська банківська федерація, Банківська асоціація Південної Африки, Європейський комітет банківського сектору, Всесвітня рада кредитних спілок, Європейська асоціація державних банків, Європейська асоціація кооперативних банків та ін. [2].

ФАТФ наголошує на тому, що Посібник не є обов'язковим для виконання документом. Він підготовлений на основі досвіду країн і приватного сектору, тому може допомогти компетентним органам і фінансовим установам ефективно виконати деякі Рекомендації.

Ризик-орієнтований підхід (РОП) дає можливість країнам і фінансовим посередникам розподіляти свої ресурси більш ефективно. Країнам варто чітко розуміти ризики відмивання грошей і фінансування тероризму, яким вони піддаються, і адаптувати свої системи протидії відмиванню грошей і фінансуванню тероризму з урахуванням природи цих ризиків, передбачивши посилені заходи в тих випадках, коли ризики перевищують допустиму межу застосування спрощених заходів за знижених ризиків. Належно організований РОП дасть змогу країнам удосконалювати свої системи фінансового моніторингу, що допоможе краще виявляти нові схеми легалізації злочинних доходів.

Багато країн дотримуються вимог Рекомендацій ФАТФ і досить успішно втілюють ризик-орієнтований підхід. Для прикладу розглянемо наглядову практику країн, що ілюструє застосування ризик-орієнтованого підходу.

У *Сполучених Штатах Америки* у процесі здійснення нагляду федеральні органи регулювання банківської діяльності проводять оцінку наявності в депозитарних установ належної політики і процедур, розроблених з урахуванням їхніх ризиків, пов'язаних із відмиванням грошей і вимогами Закону про банківську таємницю, для виявлення та напряму повідомлень про підозрілу діяльність. Федеральні органи регулювання банківської діяльності повинні дотримуватися процедур проведення перевірки, які встановлені в Керівництві щодо дотримання вимог законодавства у сфері протидії відмиванню грошей, розробленому Федеральною радою з перевірки та нагляду за фінансовими установами.

Керівництво допомагає наглядовим органам визначати обсяг і порядок перевірки виконання вимог протидії відмиванню грошей з урахуванням конкретних ризиків фінансової установи. Крім того, у ньому вказані ризики, які виявили перевірки федеральних органів регулювання банківської діяльності, на

підставі даних, наданих правоохоронними органами. Цю інформацію також використовують для підготовки і випуску керівних вказівок, у яких детально описуються результати, очікувані наглядовими органами у плані управління ризиками, пов'язаними з уразливими місцями, виявленими в юрисдикції, а також для планування перевірок і визначення їх обсягу.

Відповідно до законодавства федеральні органи регулювання банківської діяльності США зобов'язані перевіряти дотримання депозитарними установами вимог Закону про банківську таємницю в рамках виконання загальних функцій пруденційного нагляду. Такий аналіз здійснюється в ході регулярних перевірок відповідних депозитарних установ, що проводяться раз на 12–18 місяців, як цього вимагає закон.

Наглядові органи також здійснюють виїзні та камеральні перевірки. Розширена і поглиблена перевірка продуктів, послуг, а також клієнтів потрібна залежно від ступеня ризику. У ході кожної виїзної перевірки потрібно проводити перевірку операцій, незалежно від рівня і характеру ризику, що має місце в установі. У разі великих установ із більш складною структурою деякі федеральні органи регулювання банківської діяльності виділяють спеціальних співробітників, які постійно присутні в таких установах і здійснюють безперервний нагляд за їхньою діяльністю, а також отримують нову інформацію про стан установи і його оцінки ризиків не рідше ніж раз на квартал.

Управління з фінансового регулювання і нагляду **Великобританії** розподіляє наглядові ресурси (сили і засоби) відповідно до рівня ризику відмивання грошей установи, а також ситуативно, у міру підвищення або зниження ризику. Нагляд включає виїзні та документарні оцінки відповідності та ефективності систем протидії відмиванню грошей і заходів контролю, прийнятих установами.

У ході виїзних перевірок проводять співбесіди з ключовими співробітниками, перевіряють на практиці заходи контролю у сфері протидії відмиванню грошей, прийнятих установами, і здійснюють аналіз документів.

Документарна оцінка включає проведення аналізу декларацій, які подають установи відповідно до нормативних вимог (туди включено конкретні питання, що стосуються фінансових злочинів), політики і процедур, аудиторських звітів, протоколів засідань, звітів про попередні виїзні перевірки і, за потреби, інформації, отриманої із зовнішніх джерел.

Основні сфери і питання, що розглядаються в ході документарного аналізу і виїзних перевірок, залежать від причини, за якої проводять такий аналіз або перевірку, наприклад, запланований аналіз або перевірка в рамках програми постійного нагляду, яка реалізується Управлінням з фінансового регулювання і нагляду, або в результаті виявлення ризику.

В **Австралії** наглядову діяльність у сфері протидії відмиванню грошей здійснює Австралійський звітно-аналітичний центр трансакцій (AUSTRAC). Завданням його діяльності є визначення установ, що представляють високий ризик, для проведення наглядових перевірок та практичну оцінку ефективності систем і заходів контролю використовуваних установ.

AUSTRAC використовує ризик-орієнтований підхід при здійсненні нагляду за діяльністю банківського сектору на рівні банківських груп. У рамках цього підходу AUSTRAC, при здійсненні регулятивної діяльності, приділяє більшу увагу нагляду за тими установами і організаціями у складі банківських груп, які надають послуги і пропонують продукти, що характеризуються підвищеною вразливістю щодо ризиків відмивання коштів.

AUSTRAC розробив методики пошуку та аналізу даних. Ці методики дозволяють проводити аналіз інформації про всі регульовані установи, виявляти проблеми і вразливі місця, які можуть негативно впливати на ефективність підзвітних установ. За допомогою цих методик AUSTRAC може виявляти окремі підзвітні установи, характеристика діяльності яких відрізняється від характеристик діяльності аналогічних установ. AUSTRAC використовує цю інформацію для виявлення установ, щодо яких потрібне ухвалення додаткових наглядових заходів, особливо в секторах, що представляють низький ризик.

AUSTRAC використовує низку заходів, спрямованих на забезпечення дотримання встановлених вимог політики протидії відмиванню грошей, а саме:

- заходи «невеликої інтенсивності» або заходи «взаємодії», такі як реєстрація, розсилання кореспонденції й електронних інформаційних листів, проведення форумів і семінарів, розроблення та напрям керівних посібників і матеріалів;

- заходи «середньої» або «підвищеної» інтенсивності, такі як реєстрація відправників грошових переказів, оцінка діяльності, проведення документарного аналізу, тематичного аналізу;

- заходи «високої інтенсивності», або «посилени» заходи, такі як проведення виїзних оцінок і використання спеціальних методів управління. AUSTRAC застосовує ці заходи з урахуванням конкретних обставин окремих підзвітних установ. Вони призначені для безпосереднього підвищення рівня дотримання встановлених вимог.

Визначення ступеня ризику, якому піддаються фінансові установи, здійснюється Федеральним управлінням фінансового нагляду **Німеччини** таким чином:

- проводиться оцінка окремої абстрактної ситуації, пов'язаної з ризиками, на підставі п'яти істотних критеріїв ризику (місцезнаходження, масштаб діяльності, структура продукту, структура клієнтської бази і структура каналів поставки). Щодо кожного з цих п'яти елементів виставляється рейтинг. Рейтинг, виставлений за структурою клієнтської бази, має більшу вагу в загальному рейтингу, оскільки відмивання грошей є злочинном, учиненим клієнтами. Якщо фінансова установа набирає загальну кількість балів, яке відповідає верхній межі установ, схильних до низького ризику, або яке відповідає нижній межі установ, схильних до високого ризику, то наглядовий орган на свій розсуд вирішує, до якої категорії ризику віднести такий заклад, виходячи з його «історії протидії відмиванню грошей»;

- проводиться оцінка якості запобіжних заходів щодо протидії відмиванню грошей, а саме у виконанні завдань відповідальною особою, IT-моніторингу,

заходів «знай свого клієнта» і т. д. Рейтинги виставляють на основі інформації, що міститься в щорічних аудиторських звітах і додаткових оцінках, які проводять зовнішні аудитори. Серйозність і масштаб виявлених недоліків впливають на рівень якості та рейтинги попереджувальних заходів.

Центральний банк **Нідерландів** відповідає за нагляд щодо протидії відмиванню грошей і правову практику щодо банків. Центральний банк використовує ризик-орієнтований підхід у своїй наглядовій діяльності в системі протидії відмиванню грошей, звертаючи у своїй роботі особливу увагу на установи, що представляють підвищений ризик. Для цього потрібне глибоке розуміння ризиків. Центральний банк аналізує ризики, що стосуються цілісності й бездоганності установ, на макро-, мезо- і мікрорівні.

На макрорівні центральний банк ураховує стан справ у країні і світові події та тенденції, що впливають на фінансовий сектор Нідерландів.

На мезорівні центральний банк аналізує різні сектори і те, як різні події, тенденції або ризики можуть вплинути на ці сектори.

На мікрорівні центральний банк розглядає обставини і характеристики конкретних установ, які можуть підвищити вразливість таких установ.

Першим кроком при застосуванні ризик-орієнтованого підходу є виявлення ризиків відмивання коштів. Для цього використовується декілька джерел, таких як типологічні дослідження, розвідувальна інформація, дані міжнародних і національних комітетів. Національний банк Нідерландів також ураховує інформацію, отриману за підсумками виїзних наглядових перевірок, і розсилає анкету-запитальник групам обраних установ для отримання інформації про рівень властивого їм ризику і заходи, які вони вживають щодо його контролю.

Після виявлення ризиків центральний банк Нідерландів проводить їх аналіз на підставі різних критеріїв, таких як можливий вплив на суспільство, на установи і на стабільність фінансового сектору.

Характеристики ризиків окремих установ визначають на підставі двох основних показників:

- рівень (ступінь) ризиків відмивання коштів;
- рівень заходів контролю.

При визначенні рівня (ступеня) ризику, притаманного фінансовим установам, центральний банк бере до уваги такі чинники: географічна зона діяльності і клієнтська база закладу, а також продукти, послуги і канали їх надання, використовувані установою.

При визначенні рівня заходів контролю центральний банк розглядає процедури управління і контролю, установлені в установі, належне функціонування служби забезпечення дотримання встановлених вимог, ефективність виконання встановлених вимог і випадки їх недотримання, а також якість запобіжних заходів, що застосовуються установою.

Аналізуючи вищезазначене, інститут боротьби з легалізацією (відмиванням) злочинних доходів в **Україні** ще тільки починає розвиватися.

Одним із перших кроків упровадження ризик-орієнтованого підходу на національному рівні стало

проведення першої Національної оцінки ризиків відмивання коштів і фінансування тероризму в Україні [3]. Результати були опубліковані у формі звіту та є основою для подальшої ідентифікації ризиків у системі протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму і розробленню ефективних заходів для управління ними.

Національна оцінка ризиків продемонструвала певні недоліки в системі протидії відмиванню грошей, найважливішими серед яких, на нашу думку, є:

– прогресування політичного ризику і політичної нестабільності. Значно гальмує розвиток національної системи фінансового моніторингу політичні коливання та воєнні конфлікти на Сході України. Чинні представники влади найчастіше представляють інтереси власного бізнесу, а не інтереси свого народу. Суттєвим завданням для розв'язання цієї проблеми буде посилення адміністративної або ж кримінальної відповідальності за ухвалення політичних рішень, розроблення стратегій щодо мінімізування політичного ризику. Важливо запровадити ефективну звітність політичних партій щодо фінансування і використання коштів;

– збільшення рівня тінізації фінансової системи. В Україні досі переважає значний обсяг готівки, у розрахунках яких важко відстежити джерело їхнього походження. На нашу думку, слід збільшувати рівень довіри населення до банківської системи шляхом мотивації використання ними платіжних карток під час проведення платежів;

– неналежний рівень навчання учасників системи протидії відмиванню грошей. Програми перепідготовки і підвищення кваліфікації відповідальних працівників у системі фінансового моніторингу повинні постійно оновлюватися з урахуванням сучасних методик і технологій. Працівникам фінансових установ при наймі на роботу слід проходити перевірки на професійну придатність і сумлінність.

Наведені рекомендації, на нашу думку, зможуть реалізуватись не тільки при вдосконаленні всієї системи протидії відмиванню доходів, а також за спільної співпраці уповноважених державних органів, Національного банку України, інших фінансово-кредитних інститутів, різних суб'єктів підприємницької діяльності як на національному, так і на міжнародному рівнях.

Висновки. За результатами проведеного дослідження можна зробити висновки щодо різноманітності проведення наглядових перевірок із урахуванням упровадження ризик-орієнтованого підходу. Спільною рисою в зарубіжних системах протидії легалізації (відмиванню) злочинних доходів є належне розуміння того, що кожен орган, який здійснює нагляд за діяльністю банків і банківських груп, повинен мати чітко сформульовані завдання та обов'язки, оперативну самостійність, прозорі процедури, належне і сумлінне управління.

Проведення ефективної системи фінансового моніторингу дозволить виробити стійкий імунітет у нашій країні до будь-яких спроб відмивання злочинних доходів.

Список використаної літератури

1. International standards on combating money laundering and the financing of terrorism & proliferation. The FATF recommendations (2012). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.fatf-gafi.org>.
2. The risk-based approach guidance for the banking sector (2014). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.fatf-gafi.org>.
3. Звіт про проведення національної оцінки ризиків відмивання коштів та фінансування тероризму за 2016 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.sdfm.gov.ua/content/file/Site_docs/2016/20161013/zvit.pdf.
4. Basel AML Index 2016 Report [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://index.baselgovernance.org/sites/index/documents/Basel_AML_Index_Report_2016.pdf.
5. Бережний О. М. Оцінка та управління ризиком використання послуг для легалізації кримінальних доходів або фінансування тероризму в комерційному банку : монографія / О. М. Бережний. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. – 116 с.
6. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від 14.10.2014 № 1702-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1702-18>.
7. Методологія з оцінки відповідності Рекомендаціям ФАТФ та ефективності систем протидії відмиванню коштів та боротьби з фінансуванням тероризму [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.sdfm.gov.ua>.
8. Худокормова М. І. Управління ризиками легалізації злочинних доходів як новітня вимога світової спільноти / М. І. Худокормова // Актуальні проблеми економіки : наук. екон. журнал. – 2011. – № 6. – С. 226–232.
9. Управління ризиками банків : монографія : у 2 т. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2012. – Т. 1 : Управління ризиками базових банківських операцій / [А. О. Єпіфанов, Т. А. Васильєва, С. М. Козьменко та ін.] / за ред. д-ра екон. наук, проф. А. О. Єпіфанова і д-ра екон. наук, проф. Т. А. Васильєвої. – 283 с.
10. Про затвердження Положення про здійснення банками фінансового моніторингу : Постанова Правління Національного банку України від 26.06.2015 № 417 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0417500-15>.

References

1. International standards on combating money laundering and the financing of terrorism & proliferation. The FATF recommendations (2012). *www.fatf-gafi.org*. Retrieved from <http://www.fatf-gafi.org> [in France].
2. The risk-based approach guidance for the banking sector (2014). *www.fatf-gafi.org*. Retrieved from : <http://www.fatf-gafi.org> [in France].
3. Zvit pro provedennya natsionalnoi otcinku ruzukiv vidmuvannya koshtiv ta finansuvannya terorusmy za 2016 rik. [Report on conducting a national assessment of money laundering and terrorist financing risks for 2016]. (n.d.). *www.sdfm.gov.ua*. Retrieved from <http://www.sdfm.gov.ua> [in Ukrainian].
4. Basel AML Index 2016 Report. (n.d.). *index.baselgovernance.org*. Retrieved from https://index.baselgovernance.org/sites/index/documents/Basel_AML_Index_Report_2016.pdf [in Switzerland].
5. Berezhniy, O. M. (2010). *Otcinka ta upravlinnia rusukom vukorustannia poslug dlia legalizatsii kriminalnuh dohodiv abo finansuvannya terorusmy v komerziynomu banky : monografiya* [Assessment and management of the risk of using services for the legalization of criminal incomes or financing of terrorism in a commercial bank]. Sumy : DVNZ «UABS NBU» [in Ukrainian].
6. Pro zapobigannya ta protudiyu legalizatsii (vidmuvannya) dohodiv, odorganuh zlochunnum shlyahom, finansuvannya terorusmy ta rozpovsyudgennya zbroi massovogo znushennya: Zakon Ukrainu vid 14.10.2014 № 1702-VII. [On Prevention and Counteraction of the Legalization (Laundering) of Proceeds from Crime, Financing of Terrorism and Financing the Proliferation of Weapons of Mass Destruction from 14.10.2014, № 1702-VII]. (n.d.). *zakon3.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1702-18> [in Ukrainian].
7. Metodologiya z otcinku vidpovidnosti Rekomendaziyam FATF ta efektvnosti sistem protudii vidmuvanniu koshtiv ta finansuvannya terorusmy. [Methodology for assessing compliance with the FATF Recommendations and the Effectiveness of Anti-Money Laundering and Anti-Terrorist Financing Systems]. (n.d.). *www.sdfm.gov.ua*. Retrieved from <http://www.sdfm.gov.ua> [in Ukrainian].
8. Hydokormova, M. I. (2011). *Upravlinnia ruzukamu legalizatsii zlochunnuh dohodiv yak novitnia vumoga svitovoi spilnotu* [Managing the risks of legalization of criminal incomes as the latest requirement of the world community]. *Aktualni problemu ekonomiku – Actual problems of the economy* 6, 226-232 [in Ukrainian].
9. Epifanof, A. O., & Vasileva (Eds.), T. A., Kozmenko, S. M. et al. (2012). *Upravlinnia ruzukamu bankiv* [Risk management of banks]. Symu : DVNZ «UABS NBU» [in Ukrainian].
10. Pro zatverdghennia Polozhenya pro zdiysnenia bankamu finansovogo monitorungy: Postanova Pravlinnia NBU vid 26.06.2015 № 417 [On Approval of the Provision on the Implementation by Financial Monitoring Banks: Resolution of the Board of the National Bank of Ukraine dated June 26, 2015 No. 417]. (n.d.). *zakon3.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0417500-15> [in Ukrainian].